

Protokoll møte i Menneskerettighetsutvalget (MRU)

19.03.26 (digitalt)

Tilstede:

Petter Wille (leder), Vibeke Blaker Strand, Marius Storvik, Lisa Winther, Anne Skjelmerud, Johan Hindahl, Kjetil Fretheim, Hans Morten Haugen, Anne May Agerup (ikke på sak 1 og 2), Wenche Fladen Nervold (ref)

MRU 1/26: Godkjenning av møteinnkalling og referat 27.10.25

Møteinnkalling og referat godkjent

MRU 2/26 “En sak jeg er opptatt av»

Ny, fast møtepost, der medlemmene som ønsker, kort deler en sak eller et tema de er opptatte av. Slik kan utvalget både bli bedre kjent og få innsikt i tema som er relevante for arbeidet.

Temaene som ble nevnt:

- Forsvar av en folkerettsbasert verdensorden
- Utvinning av havbunnsmineraler og miljømessige konsekvenser
- Vern av havområder utenfor nasjonal jurisdiksjon, urfolks rettigheter og samvittighetsfrihet
- Lokalt definerte indikatorer i arbeid med trosfrihet
- De menneskelige konsekvensene av grove menneskerettsbrudd
- Religionsfrihet, likhet i helserettigheter og EØS-rettens nemndssystem
- Sannhets- og forsoningsprosesser i et internasjonalt perspektiv
- Nasjonalkonservative strømninger og svekkelse av rettigheter og internasjonalt samarbeid

MRU 3/26 Europarådets prosesser og erklæring om migrasjon

Petter Wille holdt en innledning, der utvalget ble orientert om Europarådets arbeid med en politisk erklæring om irregulær migrasjon og utvisning av utlendinger dømt for alvorlig kriminalitet. Det ble drøftet hvordan hensynet til statenes sikkerhet og handlingsrom må balanseres mot menneskerettighetene, særlig vernet mot tortur og retten til familieliv. Utvalget understreket betydningen av Den europeiske menneskerettsdomstolens uavhengighet og drøftet hvilke sider ved migrasjonsdebatten kirken bør følge særlig med på.

MRU 4/26 Demokrati og rettsstat

Tema: Hvordan kan Den norske kirke bidra i positiv retning og til å opprettholde en regelstyrt verdensorden?

Menneskerettighetsutvalget drøftet hvordan Den norske kirke kan bidra til å opprettholde demokrati, rettsstat og en regelbasert verdensorden. Med utgangspunkt i Mellomkirkelig råds behandling av saken «Geopolitikk uten folkerett?» understreket utvalget betydningen av freds- og forsoningsarbeid, menneskerettigheter, folkerett og multilateralt samarbeid.

Det ble pekt på at FN og det internasjonale menneskerettighetsarbeidet er under press, og at kirken gjennom nasjonale, økumeniske og interreligiøse arenaer bør støtte opp om institusjoner og ordninger som fremmer fred, rettferdighet og menneskeverd.

Utvalget drøftet også kirkens behov for en tydelig stemme når grunnleggende prinsipper utfordres, samt hvordan demokrati og rettsstat kan omtales på en måte som fungerer i ulike internasjonale og økumeniske sammenhenger.

I samtalen ble utfordringene omkring begrepene «liberal verdensorden» og «liberalt demokrati» berørt, og det ble pekt på hvordan polarisering vi ser i verdenssamfunnet gjenspeiles i de økumeniske organisasjonene.

MRU 5/26 Tilskuddsordning for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

Wenche Fladen Nervold, Kirkerådet, orienterte om saken og vurderingene som er gjort, knyttet til Den norske kirkes høringssvar:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing/id3122955/Download/?vedleggId=42c41c5d-29a3-46c8-a493-0922a49ceb8f>

Hovedpunkter:

- Rammeverket er i utgangspunktet godt og endringer bør gjøres innenfor eksisterende lovverk. Utfordring av narrativet om at utgiftene til dette feltet «løper løpsk». Forutsigbarhet og en aktivt støttende livssynspolitikk kommer samfunnet til gode.
- Modeller for finansiering. Den norske kirke ønsker modell A – en videreføring av dagens ordning, med justeringer for spesifikke oppgaver
- Hovedargumentasjon: Rettferdig likebehandling av det som er likt, og saklig begrunnet forskjellsbehandling når ting er ulikt, spesielt mtp grunnlovsfestede oppgaver
- Beregningsgrunnlaget. Hvilke spesifikke oppgaver (som valgordning, nasjonale seremonier, samisk kirkelig betjening og institusjonsprester m.m.) bør trekkes ut av dette

MRU 6/26 Tematiske innspill til de to andre møtene i 2026

Mulige tema for de to neste møtene, som AU vil se nærmere på:

- Høyesterettsdommen om Jehovas vitner
 - Vibeke Blaker Strand, har arbeidet mye med tema, og kan innlede om dommen, med vekt på barns rettigheter og trossamfunnenes handlefrihet.
- Tros- og livssynsfrihet, religiøs intoleranse og menneskerettighetsbrudd
 - Invitere Øystein Lyngroth, UDs spesialrepresentant for tros- og livssynsfrihet
- Pasient- og brukerrettighetslovutvalget
 - Vibeke Blaker Strand og Marius Storvik fra MRU, sitter i utvalget.

- Motstand mot kvinnelige prester i læstadianske forsamlinger i nord.
 - Perspektiver og avveininger. Invitere biskop Stig Lægdene?
- Teologi og menneskerettigheter
 - Invitere Ragnar Misje Bergem (MF) om MAGA-bevegelsens idéhistoriske og teologiske grunnlag?

MRU 7/26 Eventuelt

Møte med FNs spesialrapportør for religionsfrihet, Nazila Ghanea

Petter Wille orienterte om sitt møte med FNs spesialrapportør for tros- og livssynsfrihet, Nazila Ghanea. Hun uttrykte bekymring for at FNs budsjettkrise svekker spesialrapportørenes arbeid, og for økt forfølgelse av opposisjonelle og religiøse minoriteter i Iran, særlig bahaier og kristne. Hun advarte også mot religiøs legitimering av krig, som kan øke polariseringen og vanskeliggjøre fredelige løsninger. Ghanea vurderer å følge opp dette i en rapport eller uttalelse.